

Παιδαγωγοί και παιδαγωγική σκέψη στον ελληνόφωνο χώρο (18ος αιώνας- Μεσοπόλεμος)

Ενότητα 6: Διδασκαλείο αρρένων (1834-1864)

Ι. Μπεκηρόπουλος, Α. Φουρλάτου
Τμήμα Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

«Ο παιδαγωγός Γεώργιος Παγών»

Εργογραφία

- *Περίληψις της Γυμναστικής, Αθήνα 1837.*
- *Περίληψη των Φυσικῶν επιστημῶν, χ.τ. 1842.*
- *Η μικρά χρηστομάθεια, ἤτοι συλλογή εκ διαφόρων αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων, Αθήνα 1843.*
- *Σύνοψις της Γενικῆς Ιστορίας προς διασάφησιν της εικονικῆς παραστάσεως αὐτῆς (μετάφραση), Αθήνα 1846.*
- *Σύνοψη της Ιερῆς Κατήχησης του Κοραή, Αθήνα 1846.*
- *Γεωγραφικός Ἄτλαντας και Χάρτες, Αθήνα 1847.*
- *Περίληψις της Παιδαγωγικῆς και Διδακτικῆς (μετάφραση), Αθήνα 1853-54.*

- *Μεταφράσεις Ιστορικών εργασιών με συμπληρώσεις*
- *Ερμηνεία της διδασκαλίας της ανάγνωσης της γραφής, της αριθμητικής, της κατήχησης και των λοιπών μαθημάτων, Αθήνα 1858.*
- *Βεκκέρως, Περί Γυμναστικής των αρχαίων Ελλήνων(μετάφραση) , 1858*
- *Λουδοβίκος Ερρίκος Τεύχερος, Ομηρόκεντρα Α και Κέντωνες, 1859.*
- *Τρεις εκθέσεις. Δοθείσαι το 1862, Ιουλίου 31, Εις το της Εκπαιδεύσεως Υπουργείον.*

Βιογραφία

- Γεννήθηκε το 1806.
- Σπούδασε Γυμναστική στη Γερμανία.
- Ο πρώτος Έλληνας γυμναστής και δάσκαλος στο Ορφανοτροφείο της Αίγινας και στο Βασιλικό Διδασκαλείο.
- Ίδρυσε το πρώτο Γυμναστήριο στην Ελλάδα.
- Ο πρώτος που δίδαξε Παιδαγωγική στο Διδασκαλείο Αθηνών, ενώ παρέμεινε σταθερά καθ' όλη τη διάρκεια λειτουργίας του.

Ιστορικό πλαίσιο

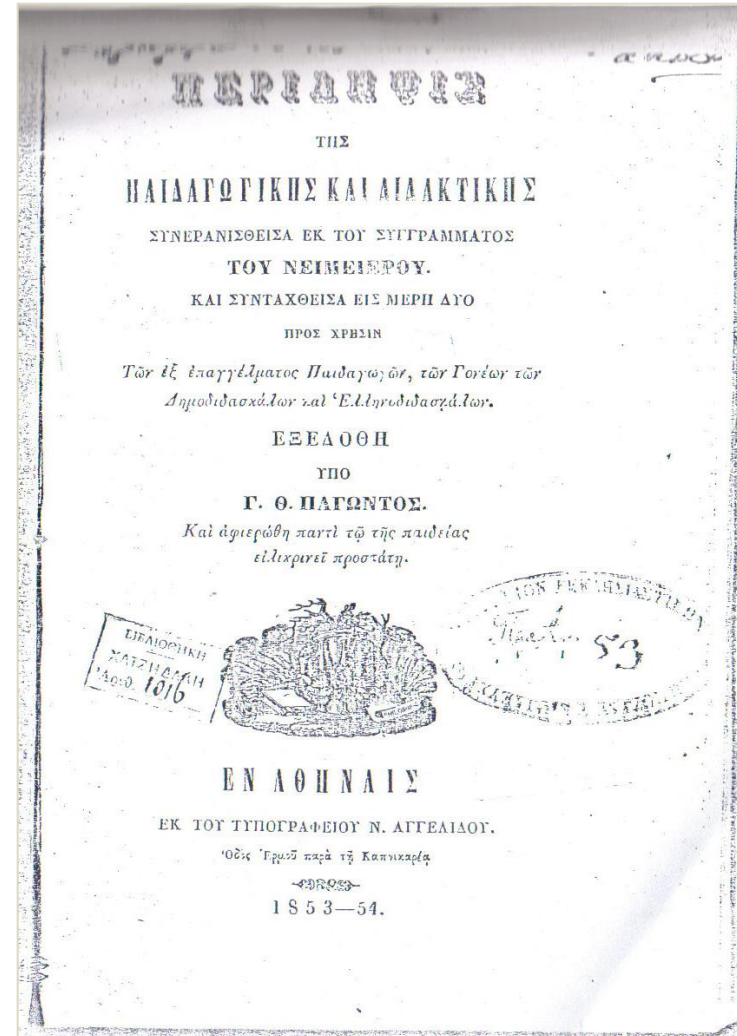
- Το 1834 ιδρύθηκε το πρώτο Διδασκαλείο στον ελλαδικό χώρο με έδρα το Ναύπλιο.
- Το 1835 η πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους μεταφέρθηκε στην Αθήνα. Το ίδιο και το Διδασκαλείο.
- Το 1837 διδάχθηκε μάθημα Παιδαγωγικής στο Διδασκαλείο Αθηνών για πρώτη φορά από το γυμναστή Γ.Παγώντα.
- Οι περισσότεροι δάσκαλοι του Δ.Α. δίδασκαν πάνω από ένα μαθήματα.
- Το σχολικό έτος 1838-1839 άρχισε να διδάσκεται το μάθημα της φυσικής ιστορίας από τον Παγώντα.

Περίληψις της Παιδαγωγικής και Διδακτικής συνερανισθείσα εκ του συγγράμματος του Νειμέιερου

- Προς χρήσιν των εξ επαγγέλματος Παιδαγωγών, των Γονέων, των Δημοδιδασκάλων και Ελληνοδιδασκάλων
- Εξεδόθη υπό Γ.Θ.Παγώντος και αφιερώθη παντί τω της παιδείας ειλικρινεί προστάτη

- Το έργο *Περίληψις της Παιδαγωγικής και Διδακτικής* αποτελεί μετάφραση του τρίτομου έργου του August Hermann Niemeyer, *Αξιώματα της αγωγής και της διδασκαλίας* (1796).

Περίληψις της Παιδαγωγικής και Διδακτικής

- Το βιβλίο αποτελείται από δυο μέρη και είναι γραμμένο με ερωταπαντήσεις. Λειτουργήσε ως διδακτικό εγχειρίδιο.
- Το α' μέρος αναφέρεται στην τριπλή αγωγή (σωματική, ψυχική ή ηθική, λογική ή διανοητική) και σε θέματα ψυχολογίας.
- Το β' μέρος παρουσιάζει γενικές ιδέες και οδηγίες για τη διδασκαλία των επιμέρους μαθημάτων και ιδιαίτερα των ξένων γλωσσών.
- Ορίζονται η παιδαγωγία, η διδακτική και οι μέθοδοι.

Α' μέρος- Τριπλή αγωγή

- **Ανατροφή** είναι η αύξηση μέσω της τροφής των σωματικών δυνάμεων, **αγωγή** είναι η εκπαίδευση των λογικών δυνάμεων και **παιδαγωγία** είναι η εκπαίδευση των σωματικών και ψυχικών δυνάμεων μέσω των αξιωμάτων και κανόνων της παιδαγωγικής και διδακτικής, στην οποία ανάγεται και το σχολείο.
- Στο α' μέρος αναφέρεται επίσης στα συγγράμματα και τους παιδαγωγούς που ασχολήθηκαν με την παιδαγωγική και διδακτική. Ανάμεσά τους ο Πλάτωνας, ο Αριστοτέλης, ο Μοισιόδακας και ο Κούμας.

Περίληψις της Παιδαγωγικής και Διδακτικής

Ε. Διὰ τίνων σχολείων παιδαγωγεῖται ὁ ἄνθρωπος;

Α. α^{ον}) διὰ τοῦ σχολείου τῶν γονέων. β^{ον}) διὰ τοῦ παιδαγωγοῦ ἢ διδασκάλου τοῦ ἐν τε τοῖς ἀλληλοδιδ. καὶ ἑλλην. ἐν τοῖς γυμνασίοις, τοῖς Πανεπιστημίοις, τοῦ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἱεροκηρύττοντος, τοῦ ἡθοποιοῦντος ἢ διδάσκοντος ἐν τοῖς θεάτροις, ἐσάκις ἀξιοῦνται ποιότητος διδασκαλίας, ὡς καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις· καὶ διὰ τοῦ σχολείου τῆς θείας προνοίας, τοῦ ἐπικρατοῦντος ἐρ' ἅπασι τούτοις, καὶ ἐνεργοῦντος πρὸς παιδαγωγίαν τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς φύσεως, τοῦ κλίματος, τῆς πολιτείας ἢ κοινωνίας, καὶ τῆς ἐν τῷ βίῳ μεταβαλλομένης αὐτοῦ καταστάσεως· ὅθεν καὶ τὸ ἀπολλὰ μὲν σχολεῖα εἰσὶν ἐν τῷ βίῳ ἀλλὰ διὰ τὸν βίον, αὐτὸς ὁ βίος ἐστὶ σχολεῖον τὸ ἀριστον. »

Ε. Τίνα σκοπὸν ἔχουσιν ἢτε παιδαγωγικὴ καὶ ἢ διδακτικὴ;

Α. Τὸ διδάξαι ἡμᾶς θεωρητικῶς, ἢ μὲν τὸ πῶς δεῖ παιδαγωγεῖν· ἢ δὲ τὸ πῶς δεῖ διδάσκειν.

Ε. Πῶς αὐτὰ μεταχειρίζονται τὰ ὑπάρχοντα φυσικὰ προτερήματα;

Α. Ἡ μὲν διὰ τῆς παιδαγωγίας προσπαθεῖ διατηρεῖν ταῦτα καὶ βελτιοῦν· ἢ δὲ, διὰ τῆς διδασκαλίας, καὶ ταῦτα διατηρεῖν καὶ βελτιοῦν, καὶ προσέτι νὰ προσπορίζη τῷ μαθητῇ καὶ γνώσεις ἐπεισάλλτους ἢ προσκτητάς· πῶς; διὰ τῶν εὐδοκίμωνάτων κανόνων καὶ μεθόδων, ὡς τοῦτο ἐν τῷ περὶ διδακτικῆς δῆλον γενήσεται.

Β' μέρος- Διδασκαλία

- Η κάθε διδασκαλία πρέπει να ξεκινάει σύμφωνα με τις προκαταρκτικές γνώσεις του μαθητή.
- Ο διδάσκαλος πρέπει να εκτιμά τις γνώσεις και το βαθμό της εκπαίδευσης του κάθε μαθητή του. Να εξετάζει την ηλικία, την ευφυΐα και τις προκαταρκτικές του γνώσεις.
- Ο δάσκαλος οφείλει να έχει μεγάλη υπομονή στο να τα λέει «εκατοντάκις», να μην άγχεται και να μην γκρινιάζει, επειδή επαναλαμβάνει πολλές φορές την άσκηση.
- Ο δάσκαλος οφείλει να μην κυριαρχείται από διεστραμμένη υπερηφάνεια και να μην είναι επιπόλαιος, γιατί την ίδια επιπολαιότητα μιμούνται οι μαθητές.

Μέθοδοι και τρόποι διδασκαλίας

Πόσαι και ποῖαι καλοῦνται κυρίως μέθοδοι, και ποῖοι πρόποι; Μέθοδοι, ὡς πρὸς τὸ διδάσκειν και μεταδιδόναι γνώσεις προσκτητάς ἢ ἐπισηάκτους, εἰσὶν αἱ ἐξῆς δύο, ἡ Ἀκροαματικὴ και ἡ Κκτηγητικὴ· και ἐκείνη μὲν ἐφαρμόζεται, ὅταν, ὁ μὲν διδάσκαλος διδάσκη, οἱ δὲ μαθηταὶ ἀκροάζωνται· αὕτη δὲ ὅταν, ὁ μὲν διδάσκαλος ἐρωτᾷ, οἱ δὲ μαθηταὶ ἀποκρίνωνται· ὅθεν και ἐρωτηματικὴ και Σωκρατικὴ (ἢ Μαιευτικὴ παρά τῆς μητρὸς τοῦ Σωκράτους,) και διαλογικὴ· ἡ αὕτη καλεῖται· οἱ δὲ διάφοροι τρόποι, δι' ὧν ἐκεῖναι ἐφαρμόζονται, εἰσὶν οἱ ἐξῆς· α'. μὲν ὁ εὐρετικὸς, δι' οὗ εὐρίσκει ὁ μαθητὴς τὸ ἄγνωστον διὰ τοῦ γνωστοῦ· β' δὲ, ὁ δοκιμαστικὸς, δι' οὗ δοκιμάζομεν μέχρι τίνος εὐθμοῦ γενικῶν ἢ ἐιδικῶν γνώσεων εὐρίσκεται ἐκεῖνος· γ' δὲ, ὁ ἐπαναληπτικὸς, δι' οὗ ἐξετάζομεν περὶ τοῦ πρὸς ἰδιαιτέραν μελέτην, ἢ και περὶ τοῦ παραδοθέντος μαθήματος.

Συμπερασματικά

- Ο Γ. Παγών ήταν επηρεασμένος από τις ιδέες που κυριάρχησαν στη Γερμανία και προσπάθησε να εφαρμόσει καινοτομίες τόσο στη Γυμναστική όσο και στην Παιδαγωγική.
- Ισχυρίστηκε πως η φροντίδα του σώματος ήταν απαραίτητη για τη λειτουργία της ψυχής και γι' αυτό η γυμναστική είχε καθοριστικό ρόλο στη διδασκαλία του.
- Όρισε την «παιδαγωγία» ως τη τέχνη της παιδαγωγικής.
- Όρισε τις μεθόδους και τους τρόπους διδασκαλίας.
- Ήταν υπέρμαχος της συνδιδακτικής μεθόδου.
- Η παιδαγωγική που δίδαξε είχε ως στόχο την ενημέρωση των σπουδαστών στα ψυχολογικά, παιδαγωγικά και διδακτικά αξιώματα.

Βιβλιογραφία

- Παγών, Γ. Θ., 1853-1854. *Περίληψις της Παιδαγωγικής και Διδακτικής συνεργανισθείσα εκ του συγγράμματος του Νειμειέρου και συνταχθείσα εις μέρη δύο, προς χρήσιν των εκ επαγγέλματος Παιδαγωγών, των Γονέων, των Δημοδιδασκάλων και Ελληνοδιδασκάλων, Εν Αθήναις.*
- Τζήκας, Χ., 1996. *Το Βασιλικό Διδασκαλείο (1834-1864)*. Θεσσαλονίκη: Α.Π.Θ.

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Μαρία Κοντοβά
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

